

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

1(17)

Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

Naturreservatet

Hårsbäcksdalen

Heby och Enköpings kommuner

- Länsstyrelsens beslut
- Syftet med reservatsbildningen
- Skälen för beslutet
- Upphävande av tidigare beslut
- Beskrivning av naturreservatet
- Administrativa data
- Länsstyrelsens bedömningar
- Reservatsföreskrifter
- Upplysningar
- Redogörelse för ärendet
- Hur man överklagar
- Bilagor
- Sändlista

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossienr: 0381-02-009

Bildande av naturreservatet Hårsbäcksdalen i Heby och Enköpings kommuner samt fastställande av skötselplan

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken, Hårsbäcksdalen som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga 4. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta, bilaga 2, och de gränser som slutligen markeras i fält.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter gäller för reservatet, se nedan under rubriken Reservatsföreskrifter.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplanen, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken att följande beslut upphör att gälla när föreliggande beslut vunnit laga kraft:

- Länsstyrelsens beslut om fridlysning av Hårsbäcksdalen enligt 5 och 6 §§ naturskyddslagen (21 november 1952), dnr III Ö9-29-57 daterat den 11 maj 1957,
- Länsstyrelsens beslut om utvidgning av naturreservatet med stöd av 8 § naturvårdslagen (1964:822), dnr 11.121-2154-74 och 11.121-2589-74 daterat den 21 januari 1975 samt
- Länsstyrelsens beslut om nya föreskrifter samt fastställelse av skötselplan för naturreservatet Hårsbäcksdalen med stöd av 9 § naturvårdslagen (1964:822) och 9 § naturvårdsförordningen (1976:484), dnr 11.131-118-88 daterat den 26 september 1988.

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

SYFTET MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Det preciserade syftet med naturreservatet Hårsbäcksdalen är att:

- bevara en naturskön ravinmiljö med strömmande vatten och öppna källsprång samt de strukturer och den biologiska mångfald som är förknippad med denna miljö,
- bevara åsskog med gamla tallar, granskog, blandskog, lövskog och betesmarker samt den biologiska mångfald som är förknippad med dessa miljöer,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för utpekade naturtyper och arter enligt Natura 2000 samt för andra hotade eller missgynnade arter,
- bevara ett för allmänheten attraktivt besöksområde som stimulerar till naturupplevelser och ett aktivt friluftsliv.

Syftet ska uppnås genom att:

- den skogliga kontinuiteten och hävdkontinuiteten värnas,
- skötselåtgärder genomförs för att skogen inte ska bli ogynnsamt tät,
- miljöer för skyddsvärda arter bevaras och utvecklas genom skötselåtgärder,
- allmänhetens möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv stimuleras och, inom ramen för syftet med naturreservatet, underlättas genom anordningar och enkla anläggningar.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut HÅRSBÄCKSDALEN

4(17)

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossienr: 0381-02-009

SKÄLEN FÖR BESLUTET

De prioriterade bevarandevärdena i naturreservatet utgörs av naturligt vattendrag, rullstensås, ravinmiljö, åsskog, blandskog, lövskog och granskog. Strukturer som prioriteras är gamla tallar och granar samt lövträd, hassel och död ved. Dessutom prioriteras källor samt fria vandringsvägar för fisk. Prioriterade arter är sådana som är knutna till ovanstående miljöer och strukturer.

Bildande av naturreservatet är en del i arbetet med att nå de av riksdagen beslutade miljömålen Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv. Örsundaån, som rinner genom naturreservatet, är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt vatten enligt Naturvårdsverkets Strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer (2007).

Naturreservatet ingår i Natura 2000, vilket är EU:s nätverk för värdefull natur.

Det som kan påverka området värden negativt är bl.a. skogsbruk, ogynnsam igenväxning av tidigare öppna marker, förtätning av kronskiktet och utträngning av vidkroniga träd och hasselbuskar, gödslingspåverkan, störd hydrologi, samt exploatering i form av bebyggelse, vägar, kraftledningar m.m. För att bevara och stärka området naturvärden behöver föreskrifter införas mot bland annat skogsbruk och exploateringsåtgärder. Skötselinsatser behövs för att stärka naturvärdena.

UPPHÄVANDE AV TIDIGARE BESLUT

Länsstyrelsen i Västmanlands län beslutade den 11 maj 1957 om fridlysning av naturminnet Hårsbäcksdalen (dnr III Ö9-29-57). Den 21 januari 1975 beslutade Länsstyrelsen i Västmanlands län att utvidga det skyddade området (dnr. dnr 11.121-2154-74 och 11.121-2589-74). I övergångsbestämmelserna (45 §) till naturvårdslagen anges att fridlysningsbeslut enligt äldre lag ska betraktas som om beslutet hade varit meddelat enligt motsvarande bestämmelse i naturvårdslagen. När det gäller äldre utpekanden av ett naturminne som är ett område bör den bestämmelse i naturvårdslagen som motsvarar 5 § naturskyddslagen anses vara 7 § naturvårdslagen. Enligt 4 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska föreskrifter som meddelats med stöd av naturvårdslagen, och som gällde vid miljöbalkens ikraftträdande, anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken, dvs. 7 kap. 4-6 och 30 §§.

I föreliggande beslut införs föreskrifter som innebär ytterligare inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde, till exempel införs förbud mot alla

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut HÅRSBÄCKSDALEN

5(17)

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossienr: 0381-02-009

skogsbruksåtgärder. Reservatsgränsen i detta beslut överensstämmer i huvudsakligen med gränsen i beslutet om att inrätta ett naturminne 1957. På några ställen har emellertid mindre justeringar gjorts i enlighet med den gränsinmätning som Lantmäteriet gjorde 2006. Dessutom utökas det skyddade området med ca 0,8 ha i södra delen. Ersättande av det ursprungliga naturminnet med ett naturreservat förstärker därmed skyddet av området. Mot bakgrund av detta bedömer Länsstyrelsen att synnerliga skäl finns för att med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken upphäva tidigare beslut, dnr III Ö9-29-57 daterat den 11 maj 1957 samt dnr 11.121-2154-74 och 11.121-2589-74 daterat den 21 januari 1975.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Naturreservatet beskrivs mer utförligt under rubriken Beskrivningsdel i skötselplanen, bilaga 4. Nedan ges en sammanfattande beskrivning.

Hårsbäcksdalen är en 20 m djup bäckravin belägen på gränsen mellan Heby och Enköpings kommuner. Ravinen har skapats genom att Örsundaån har skurit sig ner i Enköpingsåsens västra sluttning. Ån slingrar sig fram på ravinens botten med omväxlande lugna respektive strida partier. På flera ställen i ravinen sipprar källvatten upp till ytan vilket ger upphov till en frodig vegetation. De sandiga erosionsbranterna är lämpliga häckningmiljöer för kungsfiskare.

Naturreservatet består till största delen av skog. På själva åsryggen på östra sidan om Örsundaån växer en talldominerad blandskog med stort inslag av lövträd som björk, sälg, ek, rönn och hassel. En del av tallarna på åsryggen är mycket gamla. Åsens sluttningar domineras av en örtrik lövskog som till stor del består av björk, asp, sälg och rönn med visst inslag av tall och gran. Buskskiktet domineras av hassel, men även skogstry, måbär, brakved och tibast förekommer. Södra spetsen av reservatet utgörs av äldre granskog. I botten av ravinen växer en strandskog bestående av bland annat klibbal, gråal och björk. Delar av strandområdena utgörs av fuktiga terrasser som har bildats genom åns meandring och där växer stora bestånd av strutbräken. I reservatets norra och södra del ligger betesmarker med lång tradition av bete. Hårsbäcksdalen har en rik flora och fauna. Bombmurkla och frösöstarr är två sällsynta arter som förekommer i reservatet.

Naturreservatet är lättillgängligt för friluftslivet. En parkeringsplats finns längs vägen öster om reservatet. Från parkeringen finns en stigslinga som leder besökare runt hela området och längs denna finns bänkar och iordningställda rastplatser.

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

ADMINISTRATIVA DATA

Naturreseptatets namn:	Hårsbäcksdalen
NVR ID:	20026321
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210346
Kommun:	Heby och Enköping
Socken:	Västerlövsta och Altuna
Fastigheter:	Heby kommun: Sör Hårsbäck 1:2, 1:5, 1:30, 2:1, 2:6, 2:7 Enköpings kommun: Altuna-Nyby 1:3, Flösta 2:1
Samfälligheter:	Heby kommun: Sör Hårsbäck S:1 (Sågplats)
Markägare:	Enskilda och samfällighet
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Fastighetsanknutna rättigheter:	Ledningsrätt 1917-843.1
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget ca 8 km sydost om Heby. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 1.
Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad beslutslista, bilaga 2.
Fastighetskarta: (Ekonomisk karta)	11H 7c och 11H 8c
Terrängkarta: (Topografisk karta)	11H NV
Naturgeografisk region:	Skogslandskapet söder om norrlandsgränsen (26)
Areal - reservatet:	Totalt 28,3 hektar, varav landareal 26,3 ha och vattenareal 2,0 ha. Arealen produktiv skogsmark är ca 23 ha.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut HÅRSBÄCKSDALEN

7(17)

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

Areal – Natura 2000: Totalt 22,1 hektar, varav 21,8 inom naturreservatet

Markslag och naturtyp: se skötselplan, bilaga 4

Naturtyper enligt

Natura 2000: se skötselplan, bilaga 4

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNINGAR

Motiv till att skyddsformen naturreservat har valts

Länsstyrelsen bedömer att bevarandet av områdets naturvärden är av angeläget allmänt intresse. För att bevara områdets naturvärden krävs inskränkningar i pågående markanvändning samt kostnadskrävande skötselinsatser.

Skyddsformen naturreservat enligt miljöbalken har valts för att kunna bevara områdets naturvärden långsiktigt. Vid reservatsbildning kan föreskrifter om begränsningar i markanvändning och föreskrifter om skötsel införas, och området får därigenom ett definitivt skydd.

Beslutets överensstämmelse med övriga åtaganden som berör området

Länsstyrelsen bedömer att reservatsbeslutet ligger väl i linje med de åtaganden som berör området såsom Natura 2000, den kommunala översiktsplanen och riksintresseområden enligt 3 eller 4 kap miljöbalken (se även under Upplysningar, sidan 12 i detta beslut).

Det finns inte någon detaljplan eller några områdesbestämmelser för området.

Större delen av området avsattes av Länsstyrelsen i Västmanlands län som naturminne 1957.

Intresseprövning

Enligt 7 kap 25 § miljöbalken ska det vid prövning av naturreservatsärenden tas hänsyn även till enskilda intressen. Inskränkningarna i den enskildes rätt att använda mark och vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska uppnås/tillgodoses.

Hårsbäcksdalen har varit skyddat som naturminne sedan 1957, med föreskrifter som reglerar den enskildes rätt att använda området. I detta nya beslut kompletteras föreskrifterna för att få ett ändamålsenligt skydd som tillgodoser syftet med

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

8(17)

Dnr: 511-2391-12
Dossienr: 0381-02-009

naturreservatet.

Bevarandet av områdets naturvärden är ett angeläget allmänt intresse. Länsstyrelsen anser att de inskränkningar som den enskilde drabbas av i och med att föreskrifterna kompletteras vid bildandet av reservatet står i rimlig balans med vad samhället vinner på att området får ett ändamålsenligt reservatsskydd.

Konsekvensutredning

Innan beslut fattas om föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska Länsstyrelsen enligt 4 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244) utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning. Enligt 5 § samma förordning får en myndighet besluta om föreskrifter utan att genomföra en konsekvensutredning om det saknas skäl för att genomföra en sådan.

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för att genomföra en utredning av föreskrifternas konsekvenser eftersom de kostnadsmässiga och andra konsekvenserna för allmänheten är mycket begränsade.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken angående inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, dämma, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning med undantag för
 - åtgärder vid underhåll av vägdiken och diken i anslutning till åker,
 - åtgärder vid underhåll av kablar,
2. uppföra byggnad eller anlägga väg, parkeringsplats, stig, spång, mast eller annan anläggning eller anordning med undantag för
 - uppförande av stängsel vid beteshävd,
3. dra fram mark- eller luftledning eller ledning i vatten,
4. framföra motordrivet fordon med undantag för
 - körning på väg och parkeringsplats,
 - körning vid underhåll av kablar,
 - körning med mindre fordon för uttransport av fälld älg, hjort eller vildsvin,
 - körning på betesmark markerad på karta, bilaga 3, i samband med hävd,
 - körning med mindre fordon på stigar och festplats markerade på karta, bilaga 3, för transport i samband med hembygdsfester,
 - körning med snöskoter på stigar markerade på karta, bilaga 3, för preparering av skidspår,
5. anordna upplag,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
7. tillföra kalk, växtnäringsämnen eller andra ämnen,
8. sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande,
9. uppföra vandringshinder för fisk eller andra vattenlevande organismer,

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

10. ändra åns bottenstruktur, exempelvis genom att flytta stenar eller ta bort död ved ur ån,
11. avverka, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd eller buskar med undantag för
 - röjning av sly och buskar samt borttagande av vindfällan som hindrar bete i betesmark markerad på karta, bilaga 3,
 - åtgärder som behövs för bevarande av vägbro markerad på karta, bilaga 2,
 - åtgärder vid underhåll av kraftledning och kablar markerade på karta, bilaga 2,
 - efter tillstånd från Länsstyrelsen fälla eller röja träd och buskar som försvårar brukande av åkermark längs sträcka markerad på karta, bilaga 2,
12. sätta upp saltsten eller utfodra vilt med undantag för
 - stödåtgärder för hotad eller missgynnad art som utförs på uppdrag av Länsstyrelsen,
 - uppsättning av saltsten i betesmark markerad på karta, bilaga 3, i samband med beteshävd,
13. införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras med undantag för
 - tamboskap i samband med beteshävd.

Föreskrifter nedan under C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärder som är nödvändiga för att kunna utöva sin särskilda rätt, till exempel jakt och fiske eller åtgärder i samband med beteshävd.

- B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång
-

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatets gränser, markering av stigar och leder samt uppsättning av informationstavla eller informationsskyltar som berör reservatet,

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

2. anläggande och underhåll av parkeringsplats, stigar, spänger, broar, trappor, rastplatser, sittbänkar, eldstäder, vedförråd, soptunnor och toaletter, enligt karta, bilaga 3,
3. åtgärder för att främja biologisk mångfald eller friluftsliv och upplevelsevärden, såsom röjning, avverkning, ringbarkning, fällning av träd, punktvis bränning, markstörning eller andra punktvisa åtgärder för hotade arter samt gräsklippning och slåtter i områden enligt karta, bilaga 3,
4. undersökningar av djur-, växt- och svamparter och andra naturförhållanden.

Dessutom ska markägaren tåla att ovanstående åtgärder utförs av förvaltaren av naturreservatet.

- C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet
-

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
3. insamla växter, mossor, svampar, lavar eller på annat sätt ta bort eller skada växter eller växtdelar av något slag, med undantag för plockning av matsvamp, frukt och bär,
4. insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur,
5. medvetet störa djurlivet,
6. elda eller grilla på annan än på av reservatsförvaltaren särskilt iordningställd plats,
7. framföra motordrivet fordon med undantag för
 - körning på väg och parkeringsplats,
8. ställa upp motordrivet fordon, husvagn eller släpvagn eller liknande annat än tillfälligt på iordningställd parkeringsplats,
9. sätta upp permanenta markeringar, skylt eller liknande,

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

10. rida,

11. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande med undantag för

- mindre motionstävling på stigar markerade på karta, bilaga 3,
- hembygdsfester av kulturell karaktär på festplats markerad på karta, bilaga 3,

Ovanstående föreskrifter under A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren av naturreservatet att genomföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- genomförande av biologiska undersökningar som inte skadar bevarandevärdena. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens tillstånd.
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning.

UPPLYSNINGAR

Beslutet kungörs i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse införs även i ortstidningarna Upsala Nya Tidning, Sala Allehanda och Enköpingsposten.

Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet eller föreskriftens syfte får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken meddela dispens från föreskrift för naturreservatet.

Hårsbäcksdalen utgör Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 § miljöbalken. Enligt 7 kap. 28a § samma balk är det förbjudet att utan tillstånd bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden.

Större delen av naturreservatet ingår i ett område som är klassat som riksintresse för kulturmiljövård (Örsundaåns dalgång). Sydvästra delen av reservatet ingår i ett område (Flostaåsen-Hårsbäcksdalen) som är klassat som riksintresse för naturvård. Området ska därmed skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

13(17)

Dnr: 511-2391-12
Dossienr: 0381-02-009

Större delen av naturreservatet omfattas av strandskydd.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

- Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).
- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950).
- Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Föreskrift A2 utgör inte hinder för utsättande av godkända minkfällor. Enligt 11 § i jaktförordningen (1987:905) måste fällor som används i jakt vara godkända av Naturvårdsverket. I 30 § i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (2002:18) finns föreskrifter om fällornas utseende och placering.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Hårsbäcksdalen har sedan länge varit känd för sin naturskönhet, särskilt under vår och försommar. Markägarna inom området ansökte 1957 hos Länsstyrelsen i Västmanlands län om att området skulle fridlysas som ett naturminne. Länsstyrelsen beslutade samma år att inrätta naturminnet Hårsbäcksdalens naturskyddsområde. Skogsvårdsstyrelsen utsågs som förvaltare av området. Markägarna skulle emellertid fortsätta att ombesörja skötsel av området, men skulle följa de föreskrifter som Skogsvårdsstyrelsen meddelade.

Länsstyrelsen beslutade 1975 om en mindre utvidgning av det skyddade området för att inkludera en iordningsställd parkeringsplats och en del av en stig. Under 1988 fastställde Länsstyrelsen i Västmanlands län en skötselplan för området och 1990 beslutade man att Länsstyrelsen skulle ersätta Skogsvårdsstyrelsen som förvaltare.

Under 1995 godkände regeringen Hårsbäcksdalen som ett Natura 2000-område. Det konstaterades då att reservatsföreskrifter och skötselplan behövde revideras med hänsyn till Natura 2000-området. Länsstyrelsen i Västmanlands län påbörjade under 2005 arbetet med att revidera beslut och skötselplan, bland annat hölls ett informationsmöte med berörda markägare.

Den 1 januari 2007 bytte Heby kommun län och ansvaret för Hårsbäcksdalen övertogs av Länsstyrelsen i Uppsala län. I december 2008 hölls ett samrådsmöte i Hårsbäcks bystuga om ett förslag till nytt beslut och ny skötselplan. Samtliga berörda markägarna var inbjudna till detta möte och de framförde då åsikten att om föreskrifterna ändrades så att skogsbruk skulle bli förbjudet måste de få ekonomisk

2016-06-08

Dnr: 511-2391-12
Dossienr: 0381-02-009

ersättning för detta.

Dialogen med markägarna fortsatte under åren 2011 till 2013 och under 2013 värderades samtliga fastigheter i området med utgångspunkt från nya föreskrifter som helt förhindrade skogsbruk. I augusti 2015 hölls ett nytt möte med berörda markägare i Hårsbäcks bystuga, då Natura 2000-frågor och vissa reservatsföreskrifter diskuterades. Under 2015 och 2016 betalades ekonomisk ersättning ut till berörda markägare.

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Enligt 25 § samma förordning har Länsstyrelsen även samrått med Skogsstyrelsen samt med Heby och Enköpings kommuner.

Markägare och andra sakägare har, enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., under oktober 2015 förelagts att inom en tid av fem veckor yttra sig över förslag till beslut om bildande av naturreservatet. Förslaget till beslut har dessutom remitterats till berörda myndigheter och organisationer.

Naturreservatet mättes in av Lantmäteriet 2006 och kompletterande inmätningar gjordes under 2015 och 2016.

Remissyttranden

Remissyttranden utan erinran mot bildande av naturreservatet har inkommit från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Trafikverket, Heby kommun, Svenska kraftnät och Lantmäteriet.

Heby kommun har i ett remissyttrande ställt ett antal frågor vilka har besvarats separat till kommunen.

Ägaren till fastigheten Sör Hårsbäck 1:5 har framfört synpunkter på den föreslagna gränsdragningen. Fastighetsägaren anser att det bör finnas en buffertzon på 7-10 meter mellan åker och reservatsgräns för att buskar och snötryckta träd ska kunna röjas bort. Fastighetsägaren anser också, av samma anledning, att den lilla kilen i nordöstra delen bör uteslutas från reservatet. Gränsen för det skyddade området mättes in av Lantmäteriet 2006 och Länsstyrelsen anser att de problem fastighetsägaren har framfört kan lösas på annat sätt än att genom upphävande av en del av det skyddade området. För ett sådant upphävande skulle det enligt miljöbalken 7 kap. 7 § krävas synnerliga skäl. För att inte brukande av åkern ska förhindras har ett undantag från föreskrift A11 införts, vilket möjliggör fällning och röjning av träd och buskar som förvärrar brukande av åkermark, efter tillstånd från Länsstyrelsen. Ägaren till fastigheten Sör Hårsbäck 1:5 har också framfört att reservatsstigen på ett ställe går

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

15(17)

Dnr: 511-2391-12
Dossienr: 0381-02-009

längs en åkerkant utanför reservatet och att stigens verkliga sträckning inte stämmer med markering på kartor. Länsstyrelsen kommer, när reservatet har vunnit laga kraft, att undersöka möjligheten att ändra stigdragningen och diskutera olika möjligheter till lösning med markägaren. Denna åtgärd har förts in i skötselplanen.

Skanova har framfört att de har kablar som kan ligga inom naturreservatet och att de måste ha rätt att underhålla dessa. På den karta som Skanova har bifogat sitt yttrande ser det ut som om kablarna kan ligga inom en mindre del av reservatet vid landsvägen i norra delen och möjligen nära gränsen i nordvästra delen, men i övrigt ligga utanför. Länsstyrelsen har infört undantag för underhåll av kablar under föreskrift A1, A4 och A11.

SGU ser positivt på bildande av reservatet och vill gärna att de geovetenskapliga värdena lyfts fram på informationsskyltar. SGU framför också att de gärna bistår med sådan information. Länsstyrelsen har fört in denna åtgärd i skötselplanen och har också kompletterat skötselplanen med geologisk information lämnad av SGU.

Därutöver har mindre ändringar och kompletteringar gjorts i beslut och skötselplan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Beslutet kan överklagas hos regeringen, miljö- och energidepartementet, se bilaga 5.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Peter Egardt. I den slutliga handläggningen deltog även länsassessor Annika Israelsson, antikvarie Lennart Swanström, planhandläggare Åsa Blomster, naturvårdsdirektör Lennart Nordvarg och naturvårdshandläggare Karin Wiklund, föredragande.

Peter Egardt

Karin Wiklund

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut
HÅRSBÄCKSDALEN

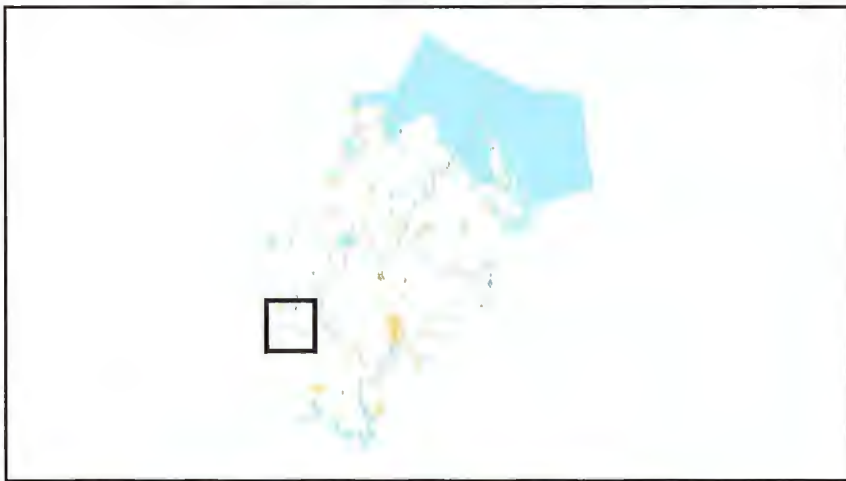
2016-06-08

16(17)

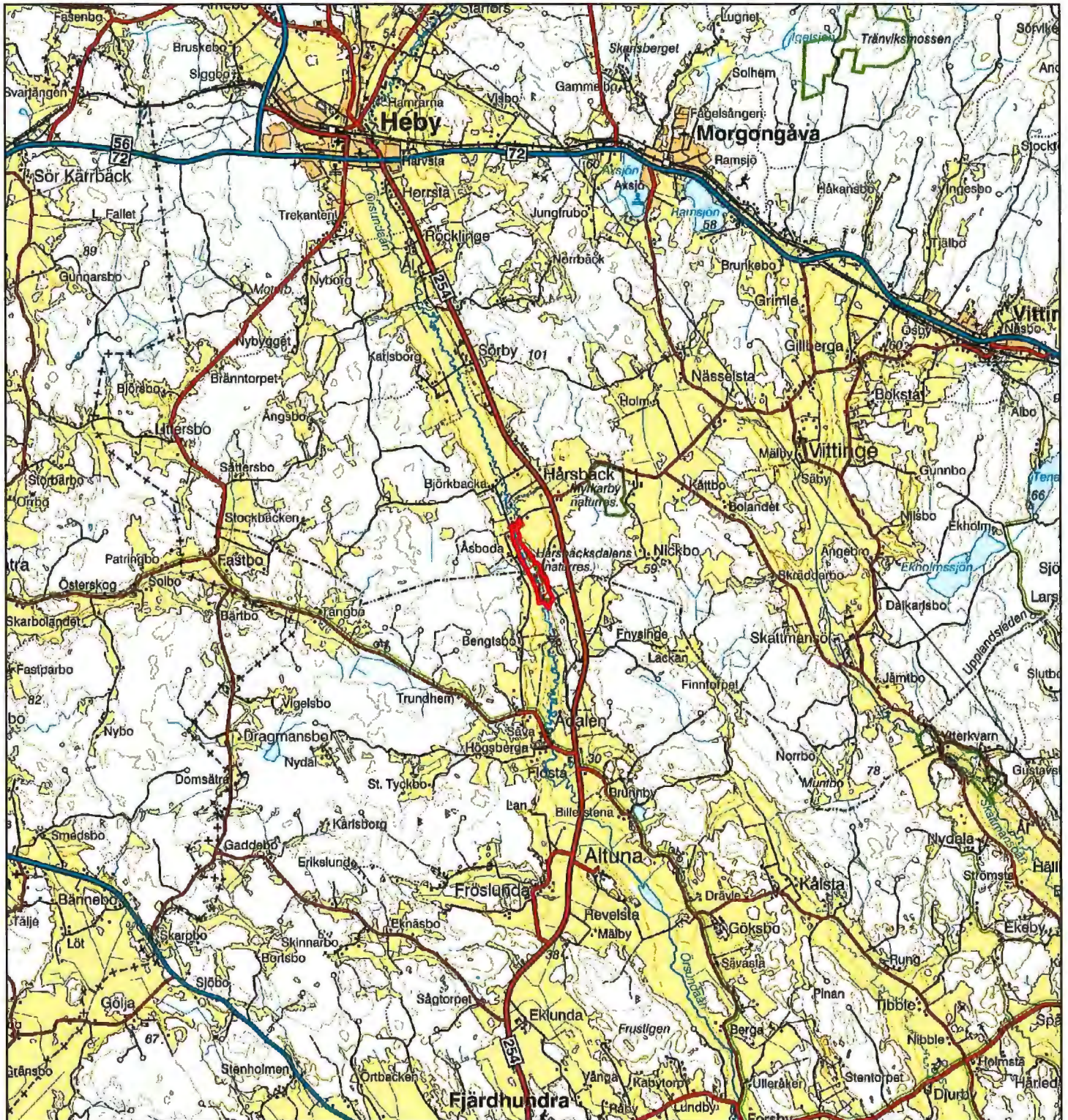
Dnr: 511-2391-12
Dossier: 0381-02-009

BILAGOR

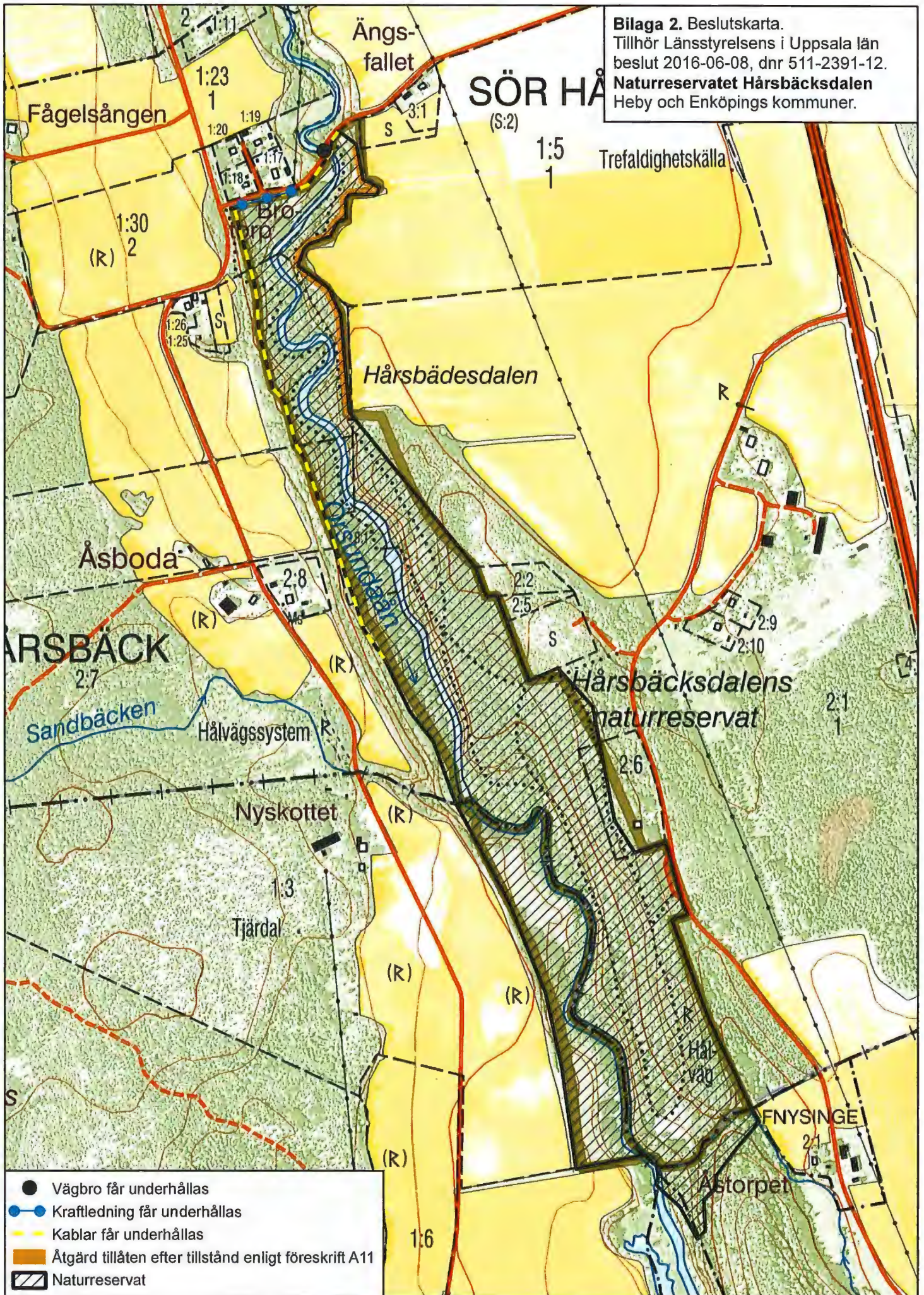
1. Översiktskarta, skala 1:100 000
2. Beslutskarta, skala 1:7 000
3. Karta över huvudsaklig förvaltningsinriktning, skala 1:7 000
4. Skötselplan med bilagor
5. Hur man överklagar

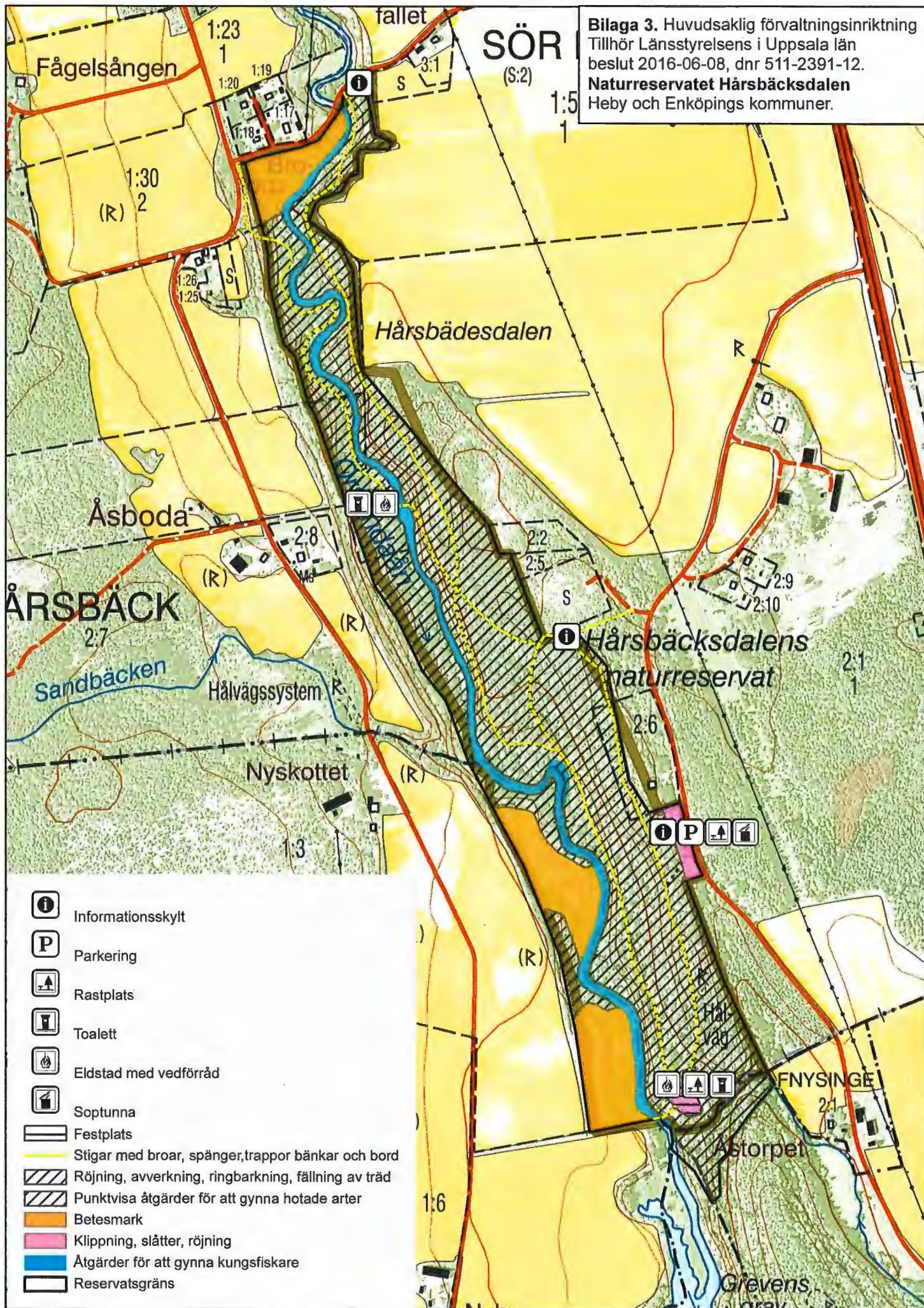

Bilaga 1. Översiktskarta.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
beslut 2016-06-08, dnr 511-2391-12.
Naturreseptatet Hårsbäcksdalen
Heby och Enköpings kommuner.

Bilaga 2. Beslutskarta.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
beslut 2016-06-08, dnr 511-2391-12.
Naturreservatet Hårsbäcksdalen
Heby och Enköpings kommuner.

Skötselplan för naturreservatet

Hårsbäcksdalen

Heby och Enköpings kommuner

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

BILAGA 4
2(26)

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Administrativa data	4
Bestämmelser utöver reservatsbeslut	5
Naturvärdesbedömning	6
Åtgärdsprogram för hotade arter	6
Allmän beskrivning	6
Historisk och nuvarande markanvändning	7
Områdets bevarandevärden	9
Biologiska värden	9
Limniska värden	11
Geologiska värden	12
Kultuhistoriska värden	12
Värden för friluftslivet	13
Prioriterade bevarandevärden	13
Beskrivning av byggnader	14
KÄLLFÖRTECKNING	14
PLANDEL	16
Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder	16
Skötselområde A: Vatten - 2,1 ha	16
Skötselområde B: Skog - 22,0 ha	18
Skötselområde C: Betesmark - 3,5 ha	20
Skötselområde D: Festplats och parkeringsplats - 0,6 ha	21
Friluftsliv	22
Upplysningar	25
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	25
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	25
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	26

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om hur reservatet ska förvaltas för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses. Skötselplanen kan, inom ramen för syfte och föreskrifter, justeras vid behov. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Det preciserade syftet med naturreservatet Hårsbäcksdalen är att:

- bevara en naturskön ravinmiljö med strömmande vatten och öppna källsprång samt de strukturer och den biologiska mångfald som är förknippad med denna miljö,
- bevara åsskog med gamla tallar, granskog, blandskog, lövskog och betesmarker samt den biologiska mångfald som är förknippad med dessa miljöer,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för utpekade naturtyper och arter enligt Natura 2000 samt för andra hotade eller missgynnade arter,
- bevara ett för allmänheten attraktivt besöksområde som stimulerar till naturupplevelser och ett aktivt friluftsliv.

Syftet ska uppnås genom att:

- den skogliga kontinuiteten och hävdkontinuiteten värnas,
- skötselåtgärder genomförs för att skogen inte ska bli ogynnsamt tät,
- miljöer för skyddsvärda arter bevaras och utvecklas genom skötselåtgärder,
- allmänhetens möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv stimuleras och, inom ramen för syftet med naturreservatet, underlättas genom anordningar och enkla anläggningar.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturreseptatets namn:	Hårsbäcksdalen
NVR ID:	20026321
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210346
Kommun:	Heby och Enköping
Socken:	Västerlövsta och Altuna
Fastigheter:	Heby kommun: Sör Hårsbäck 1:2, 1:5, 1:30, 2:1, 2:6, 2:7 Enköpings kommun: Altuna-Nyby 1:3, Flosta 2:1
Samfälligheter:	Heby kommun: Sör Hårsbäck S:1 (sågplats)
Markägare:	Enskilda och samfällighet
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Fastighetsanknutna rättigheter:	Ledningsrätt 1917-843.1
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget ca 8 km sydost om Heby. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 1.
Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad beslutslista, bilaga 2.
Fastighetskarta: (Ekonomisk karta)	11H 7c och 11H 8c
Terrängkarta: (Topografisk karta)	11H NV
Naturgeografisk region:	Skogslandskapet söder om norrlandsgränsen (26)

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Areal - reservatet: Totalt 28,3 hektar, varav landareal 26,3 ha och vattenareal 2,0 ha. Arealen produktiv skogsmark är ca 23 ha.

Areal – Natura 2000: Totalt 22,1 hektar, varav 21,8 inom naturreservatet

Markslag och naturtyp: (ungefärliga arealer)	Tallskog	0,9 ha
	Barrblandskog	1,2 ha
	Lövblandad barrskog	6,6 ha
	Lövskog	14,3 ha
	Betesmark	2,7 ha
	Övrig öppen mark	0,5 ha
	Sötvatten	2,1 ha

Naturtyper enligt Natura 2000

(inom naturreservatet)	Mindre vattendrag (3260)*	2,2 ha
Bilaga 4.3	Åsbarrskog (9060)	17,3 ha

*Prioriterad naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Bestämmelser utöver reservatsbeslut

Större delen av naturreservatet ingår i ett område som är klassat som riksintresse för kulturmiljövård (Örsundaåns dalgång). Sydvästra delen av reservatet ingår i ett område (Flostaåsen-Hårsbäcksdalen) som är klassat som riksintresse för naturvård. Dessa områden ska därmed skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Hårsbäcksdalen utgör Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 § miljöbalken. Enligt 7 kap. 28a § samma balk är det förbjudet att utan tillstånd bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden.

Större delen av naturreservatet omfattas av strandskydd.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

- Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).
- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950).
- Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Föreskrift A2 utgör inte hinder för utsättande av godkända minkfällor. Enligt 11 § i jaktförordningen (1987:905) måste fällor som används i jakt vara godkända av Naturvårdsverket. I

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

30 § i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (2002:18) finns föreskrifter om fällornas utseende och placering.

Naturvärdesbedömning

Reservatet bedömdes i Västmanlands läns naturvårdsplan (1985) tillhöra klass 1 (Högsta värde). I Länsstyrelsens motivering framhölls betydelsen av friluftsliv, landskapsbild och botaniska värden. Den del som ligger i Enköpings kommun ingår i Naturvårdsprogrammet för Uppsala län (1987) som objekt 81.4 och även denna del bedömdes tillhöra klass I (högsta naturvärde). De botaniska och geologiska värdena framhölls, liksom värdena för friluftslivet.

Örsundaån, som rinner genom naturreservatet, är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt vatten enligt Strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer (Naturvårdsverket 2007).

Naturreservatet ligger inom bevarandeprogram för odlingslandskapens natur- och kulturmiljövärden samt inom Kulturminnesvårdsprogram för Örsundaåns dalgång.

Naturtypen åsbarskog är utpekad som en ansvarsnaturtyp för Uppsala län. Två ansvarsarter tillhörande åsbarrskogen återfinns eller har tidigare påträffats i reservatet, nämligen bombmurkla och mosippa.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Bombmurkla, som omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter, förekommer i reservatet. Även flodkräftan, som tidigare har funnits i reservatet, omfattas av ett åtgärdsprogram. Detsamma gäller mosippa, som även den tidigare funnits i reservatet. Mosippa hör till åtgärdsprogrammet brandgynnad flora. Gran och tall äldre än 200 år samt övriga trädslag äldre än 140 år klassas som särskilt skyddsvärda träd och ingår i åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd.

Allmän beskrivning

Hårsbäcksdalen är en 20 m djup bäckravin belägen på gränsen mellan Heby och Enköpings kommuner. Ravinen har skapats genom att Örsundaån har skurit sig ner i Enköpingsåsens västra sluttning. Ån slingrar sig fram på ravinens botten med omväxlande lugna respektive strida partier. På flera ställen i ravinen sipprar källvatten upp till ytan vilket ger upphov till en frodig vegetation. De sandiga erosionsbranterna är lämpliga häckningmiljöer för kungsfiskare.

Naturreservatet består till största delen av skog. På själva åsryggen på östra sidan om Örsundaån växer en talldominerad blandskog med stort inslag av lövträd som björk, sälg, ek, rönn och hassel. En del av tallarna på åsryggen är mycket gamla. Åsens

sluttningar domineras av en örtrik lövskog som till stor del består av björk, asp, sälg och rönn med visst inslag av tall och gran. Buskskiktet domineras av hassel, men även skogstry, måbär, brakved och tibast förekommer. Södra spetsen av reservatet utgörs av äldre granskog. I botten av ravinen växer en strandskog bestående av bland annat klibbal, gråal och björk. Delar av strandområdena utgörs av fuktiga terrasser som har bildats genom åns meandring och där växer stora bestånd av strutbräken. I reservatets norra och södra del ligger betesmarker med lång tradition av bete. Hårsbäcksdalen har en rik flora och fauna. Bombmurkla och frösöstarr är två sällsynta arter som förekommer i reservatet.

Naturreseptatet är lättillgängligt för friluftslivet. En parkeringsplats finns längs vägen öster om reservatet. Från parkeringen finns en stigslinga leder besökare runt hela området och längs denna finns bänkar och iordningställda rastplatser.

Historisk och nuvarande markanvändning

Örsundaåns bördiga dalgång koloniserades tidigt av människor och i naturreseptatets omgivning finns rikligt med fornminnen och kulturlämningar, bland annat boplatser från stenåldern. Åns meandringar skapade svåmområden som brukades som ängsmark. Den äldsta dokumenterade åängen är från mitten av 1700-talet och ångarna brukades till en bit in på 1900-talet. Idag är de tidigare åängarna be vuxna med en örtrik lövträdsdominerad strandskog. I södra delen av reservatet finns en öppen yta som under 1900-talet användess som festplats och för diverse föreningsaktiviteter. Bland annat hölls JUF:s (Jordbrukare - ungdomens förbund) sommarting, med ca 2000 besökare per år, på festplatsen mellan 1923 och 1955. Festplatsen benämndes år 1747 som Åsvreten.

Vattnet i Örsundaån utnyttjades på 1800-talet för att driva en såg öster om Åsboda och sågplatsen är fortfarande en samfällighet. Rätten att tillgodogöra sig fallhöjden i ån ledde under andra halvan av 1800-talet till en konflikt mellan delägarna i Norra och Södra Hårsbäck. Häradsrätten meddelade 1876 en dämningrätt för "Sör Hørsbäcks delegare".

På kartor från mitten på 1700-talet beskrivs området som "Söder Hårsbäcks skog Åsen kallad", vilket innebär att området var byns gemensamma egendom och utnyttjades för virke, ved, lövfoder m.m. Skogen har brukats för uttag av ved och virke genom blädning och plockhuggning men några större avverkningar har inte skett. Området har varit skyddat som naturminne sedan 1957 och endast begränsat uttag av virke har varit tillåtet. Den senaste avverkningen i området gjordes på 1970-talet, i reservatets nordöstra del.

Åsen har använts som transportled, vilket lämningar av en hålväg vittnar om. Betesmarkerna i området har en lång tradition av bete. Den norra betesmarken

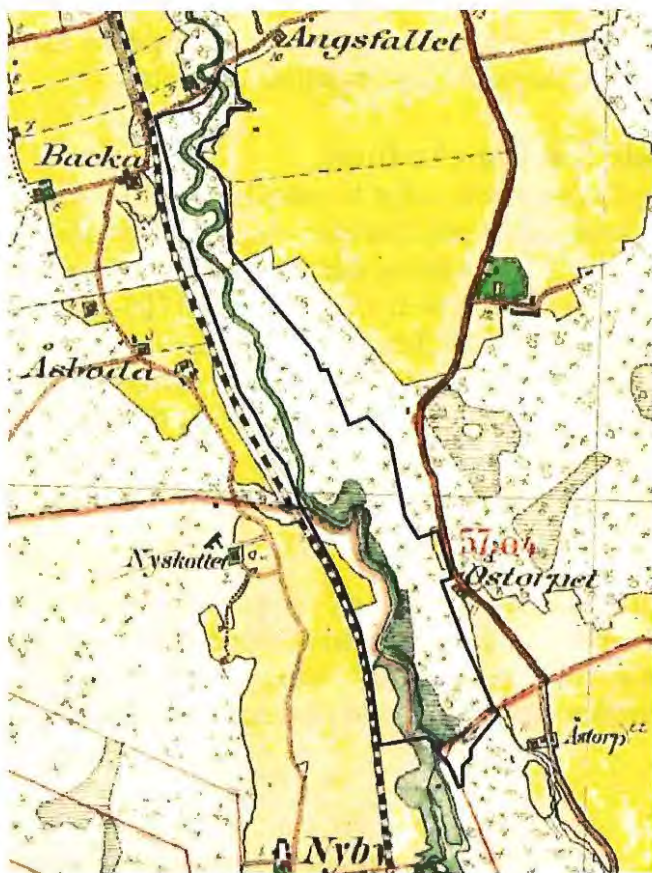
2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

benämndes år 1860 som Betesslätt och den södra år 1747 som Thors äng. Idag hävdas betesmarkerna av nötkreatur, liksom de intilliggande före detta åkrarna.

Strax utanför reservatets västra gräns gick tidigare en järnväg men idag finns bara banvallen kvar.

Området avsattes som naturminne 1957 på initiativ från markägarna, för att områdets naturskönhet skulle bevaras för framtiden.

Figur 1. Häradskarta från 1907. Ångar, markerade med grönt, fanns på båda sidor om ån i södra delen av reservatet. Reservatsgränsen är inlagd på kartan med en svart linje.
© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

BILAGA 4
9(26)

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.

Kungsfiskare observeras årligen i åns strandkanter. Kungsfiskare trivs i strömmande vattendrag med lummig strandvegetation. Den är beroende av lodräta strandbrinkar där den bygger sina bon. Träd och buskar som hänger ut över ån ger goda förutsättningar för häckning och födosök. I området finns även forsärla som också trivs vid strömmande vattendrag som kantas av frodig lövskog.

Bivråk och törnskata häckar i området. Bivråken bygger bon i höga granar eller lövträd, gärna vid sjöar eller vattendrag. I södra Sverige häckar den främst i skogar med hög andel lövträd. Populationen har minskat sedan 1980-talet, troligen beroende på sämre utbud av insektsrika biotoper i jord- och skogsbrukslandskapet. Törnskatan trivs i hagmarker, skogsbryn och på hyggen. Huvuddelen av födan består av stora insekter som skalbaggar, getingar, humlor och gräshoppor.

Flodkräfta har tidigare funnits i reservatet men den tycks numera vara försvunnen från området, troligen på grund av kräftpest. Vid provfiskning 2013 fångades 83 signalkräfter, vilket är ett hot mot flodkräftan eftersom signalkräfter är bärare av kräftpest. Flodkräfta har dock påträffats längre upp i Örsundaån så sent som 2012.

Stensimpa är en liten bottenlevande fisk som lever stationärt under stenar och grus på grunt vatten i sjöar, älvar, bäckar samt i bräckt vatten. Arten kräver klara och syrerika vatten. Arten är utpekad i annex II i EU:s art- och habitatdirektiv.

Frösöstarr förekommer på två lokaler i reservatet, dels uppe på åschrönet och dels i slutningen mot festplatsen. Båda lokalerna är belägna i öppen till halvsluten skog. Frösöstarr är sällsynt i hela landet och Hårsbäcksdalen och ett område söder om denna är de enda kända växtplatserna i länet. Frösöstarr är värmekrävande och kalkgynnad. Arten födrar torra och ljusöppna miljöer och kan därför hotas av igenväxning. Frösöstarr blommar inte vid igenväxning, och vid stark beskuggning minskar artförekomsten.

Storgröe växer i bäckraviner, skogsslutningar eller sumpskogar med rörligt, gärna något kalkpåverkat, markvatten. Storgröe gynnas av relativt ljusöppna skogar. Arten är hittad på några platser i norra delen av reservatet.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Mosippa har tidigare funnits i reservatet, men idag finns inga kända förekomster av arten inom området. Förekomster av mosippa finns på flera ställen längs åsen norr om Heby.

Bombmurkla är en stor skålsvamp som bildar fruktkroppar på våren. Den växer på sandig mark i granskog, ofta längs rullstensåsar. Den har påträffats på flera ställen inom reservatet, men på senare tid endast i södra spetsen.

Gransotdyna växer på grova murkna lågor och stubbar av gran och förekommer endast i äldre, näringsrika skogar på frisk till fuktig mark. Svampen påträffades i norra delen av reservatet 1999.

Violfingersvamp påträffades i reservatet 2006.

Skyddsvärda arter:

Fåglar

<i>Alcedo atthis</i>	kungsfiskare	VU	F
<i>Glaucidium passerinum</i>	sparvuggla		F
<i>Lanius collurio</i>	törnskata		F
<i>Lullula arborea</i>	trädlärka		F
<i>Motacilla cinerea</i>	forsärla		
<i>Pernis apivorus</i>	bivråk	NT	F
<i>Strix aluco</i>	kattuggla		F

Fiskar

<i>Cottus gobio</i>	stensimpa		A
---------------------	-----------	--	---

Insekter

<i>Callidium coriaceum</i>	bronsbjon		
----------------------------	-----------	--	--

Kärlväxter

<i>Alchemilla plicata</i>	trubbdaggkäpa	NT	
<i>Actaea spicata</i>	svart trolldruva		S
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	gullpudra		S
<i>Carex elongata</i>	rankstarr		S
<i>Carex pediformis</i>	frösöstarr	VU	
<i>Cirsium heterophyllum</i>	brudborste		S
<i>Daphne mezereum</i>	tibast		S
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa		S
<i>Impatiens noli-tangere</i>	springkorn		S
<i>Mateuccia struthiopteris</i>	strutbräken		S
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot		S

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan
HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

BILAGA 4
11(26)

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

<i>Paris quadrifolia</i>	ormbär		s
<i>Poa remota</i>	storgroë	NT	s
<i>Ranunculus cassubicus</i>	lundsmörblomma		
<u>Mossor</u>			
<i>Herzogiella seligeri</i>	stubbspretmossa		s
<i>Heterocladium dimorphum</i>	spärrtrasselmossa		
<i>Homalia trichomanoides</i>	trubbfjädermossa		s
<i>Mnium marginatum</i>	uddstjärnmossa		
<u>Lavar</u>			
<i>Acrocordia cavata</i>	liten punktlav		
<i>Leptogium saturninum</i>	skinnlav		s
<u>Svampar</u>			
<i>Artomyces pyxidatus</i>	kandelabersvamp	NT	s
<i>Camarops tubulina</i>	gransotdyna	NT	
<i>Climacocystis borealis</i>	trådticka		s
<i>Clitocybe vermicularis</i>	stor vårtrattskeivling	NT	
<i>Dichomitus campestris</i>	hasselticka		s
<i>Phellinus populicola</i>	stor aspticka	NT	s
<i>Ramariopsis pulchella</i>	violfingersvamp	VU	
<i>Sarcoscypha coccinea s.lat.</i>	scharlakansvårskål		s
<i>Sarcosoma globosum</i>	bombmurkla	VU	s

Teckenförklaring:

F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv

A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv

s = Signalart enligt Skogsstyrelsen 2005

§ = Arten är fridlyst i Sverige

P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2015:

CR	= Critically endangered	Akut hotad
EN	= Endangered	Starkt hotad
VU	= Vulnerable	Sårbar
NT	= Near threatened	Nära hotad
DD	= Data deficient	Kunskapsbrist

Limniska värden

Örsundaån, som rinner genom naturreservatet, är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt vatten enligt Strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer (Naturvårdsverket 2007). För arter i och i anslutning till vattnet se ovan under biologiska värden.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Geologiska värden

Hårsbäcksdalens naturreservat utgörs av ett avsnitt av Enköpingsåsen där Örsundaån skär sig ner i åsens västra sluttning. Ravinen bildades vid avtappning av sjöar som snörts av från Littorinahavet i samband med landhöjningen. Vattnet från sjöarna tappades genom åsen varvid en ravin bildades. Ravinen når sträckvis mer än 20 m djup. Ett stort antal mindre källor springer fram vid åsens fot.

Enköpingsåsen ligger på urgranit (berggrund: gnejsig granodiorit) och är en rullstensås som bildades för ca 9 000 år sedan under den senaste istiden. Där Enköpingsåsen ligger idag var under istiden en isälv. När isen drog sig tillbaka bildades Enköpingsåsen av det material som transporterats av isälven till iskanten och avlagrats. Materialet i åsen är väl sorterat och rundat.

Örsundaån har ett stort tillrinningsområde och rinner huvudsakligen genom jordbruksbygden i Örsundaåns dalgång. Ån har kvar mycket av sin naturliga sträckning och meandrar kraftigt genom landskapet. I den delen som rinner genom Hårsbäcksdalen är de naturliga strukturerna i stort sett bevarade.

Kulturhistoriska värden

Området har en lång brukningshistoria och i stort sett hela reservatet är registrerat som övrig kulturhistorisk lämning (plats med tradition) i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister (raå Västerlövsta 59:1). På åsens krön finns en fast fornlämning i form av en 15 m lång och 2 m bred hålväg, en gammal gång- och ridstig där slitage har bildat en U-formad fåra i marken (raå Västerlövsta 438:1).

I södra delen av reservatet finns en fyndplats (boplats) för fyra trindyxor och tre enkla skafthålsyxor (raå Altuna 221:1).

Norr om betes/åkermarkerna i södra delen av reservatet finns en igenslammad trefaldighetskälla med storleken 1,5 x 1,5 m och 0,1 m djup (raå Altuna 5:1) och strax söder om denna finns en gammal färdväg som sträcker sig över åkermarken ner till ån (raå Altuna 219:1).

Vid bron över ån i mellersta delen av reservatet finns en lämning om ca 50 x 30 m som härör från Sör Hørsbäcks sågverk (ca 1860-1894). Av denna återstår endast en kallmur (en mur som uppförts utan murbruk eller annat bindemedel) längs ån (raå Västerlövsta 439:1).

Vid festplatsen finns en gammal ladugrund. I reservatet finns även några gamla brunnar.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Värden för friluftslivet

Hårsbäcksdalen är ett lättillgängligt spännande och populärt utflyktsmål för omkringboende, skolklasser och andra. En stor parkeringsplats finns längs vägen öster om reservatet. Från parkeringen finns stigar som leder besökare runt hela reservatet, både uppe på åsen och nere i bäckravinen. Möjlighet att, via broar, ta sig över ån finns öster om Åsboda och i sydvästra delen av reservatet. På flera ställen längs stigen finns trappor som underlättar vandringen. Dessutom finns iordningställda rastplatser och sittbänkar på flera platser.

Prioriterade bevarandevärden

Geomorfologi:	rullstensås, ravinmiljö,	
Markslag och naturtyp:	naturligt vattendrag, åsskog, blandskog, lövskog och granskog	
Strukturer:	källor, fria vandringsvägar för fisk, gamla granar och tallar, lövträd, hassel, död ved	
Växt-, svamp- och djursamhällen:	vårblommor, örtrik flora, ormbunkar, fåglar (särskilt i ravinen)	
Arter:	<i>Alcedo atthis</i>	kungsfiskare
	<i>Camarops tubulina</i>	gransotdyna
	<i>Carex pediformis</i>	frösöstarr
	<i>Lanius collurio</i>	törnskata
	<i>Pernis apivorus</i>	bivråk
	<i>Poa remota</i>	storgröe
	<i>Sarcosoma globosum</i>	bombmurkla
Friluftsliv:	naturupplevelse	

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

Figur 2. Bombmurkla är en prioriterad art i reservatet.

Beskrivning av byggnader

Två mindre byggnader som använts i det lokala föreningslivet är belägna på festplatsen i reservatets södra del. Byggnaderna är från 1900-talet och tillhör fastighetsägaren.

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Brunberg, A-K. & Blomqvist, P. 1998: Vatten i Uppsala län 1997. Upplandsstiftelsen, rapport nr. 8 1998.
- Forslund, M. (red.) 2015. Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03. Länsstyrelsen i Uppsala län.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv (del av objekt 99.999). Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2.
- Länsstyrelsen i Västmanlands län. 1981. Heby kommun. Översiktlig naturinventering 1. Allmän del.
- Länsstyrelsen i Västmanland. 1985. Naturvårdsplan för Västmanlands län. 1985
- Nitare, J. (red.) 2000. Signalarter Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Naturvårdsverket. 1999. Åtgärdsprogram för bevarande av flodkräfta (*Astacus astacus*).
- Naturvårdsverket 2007. Strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer. Rapport 5666.
- Naturvårdsverket. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Rapport 6379.
- Nordiska ministerrådet, 1984. Naturgeografisk naturindelning av Norden.
- Svantesson, S-I. 1999. Beskrivning till jordartskartan 1:1H Enköping NV. SGU ser. Ae 131.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

BILAGA 4
15(26)

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Opublicerade skrifter m.m

Ander Sonja. 2006. En preliminär skiss över gamla namn etc. i och omkring Hårsbäcksdalen, Länsstyrelsen i Kronobergs län, 2008. Död ved i vattendrag.
Länsstyrelsen i Västmanlands län. 2005. Kräftpöfisket 2005. Dnr 623-08958-05.
Länsstyrelsen i Västmanland. 2006. Biotopkartering
Naturvårdsverket. 2005. Natura 2000 art- och naturtypsvisa vägledningar. 3260 Vattendrag med flytbladsvegetation eller vattenlevande mossor.
Naturvårdsverket. 2007. Strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer. Rapport 5666.

Digitala källor

VISS, Vatteninformationssystem för Sverige.

Kartmaterial

Lantmäteriets digitala häradskarta. Bladnamn Vittinge J112-83-9. kartlagd 1905-1911.

Muntliga uppgifter

Information från Sonja Ander om historisk markanvändning

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

PLANDEL

Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder

Reservatet har delats upp i fyra skötselområden. För avgränsning av områdena A-D se skötselområdeskarta, bilaga 4.1. För varje skötselområde anges ett bevarandemål.

Skötselområde A: Vatten - 2,1 ha

Beskrivning: Örsundaån är ett värdefullt vattendrag med naturliga strukturer och förhållandevis opåverkad bottenfauna. Den kraftigt meandrande ån har varierande strömhastighet och ett relativt opåverkat vattenflöde och opåverkade bottenar. Området omges av en välbevarad ravinmiljö med en strandskog som ger en god beskuggning av vattendraget. Kungsfiskare och försärla observeras årligen i området.

Vid träbron i den mellersta delen av reservatet finns rester av en gammal såganläggning samt en fördämningsvall och stensättning. 700 m söder om reservatet finns en dammanläggning som inte nämnvärt påverkar området vad gäller vattenförling, men som utgör ett vandringshinder. Uppströms området vid Heby finns ett sågverk som enligt en vattendom har rätt att ta vatten ur ett biflöde till Örsundaån. Vid Heby finns även ett avloppsreningsverk som mynnar i Örsundaån och undersökningar nedströms reningsverket har visat en tydlig närsaltspåverkan på vattendraget. Den ekologiska statusen i Örsundaån har, enligt VISS, bedömts som måttlig. Den kemiska statusen i vattnet uppnår inte god status på grund av för höga kvicksilverhalter i fisk. Vid höga temperaturer och låg vattenförling kan det periodvis bli låga syrehalter i ån i de övre delarna av reservatet, vilket resulterar i fiskdöd.

Bevarandemål: Arealen mindre vattendrag (3260) ska vara ca 2 ha. Ån har ett naturligt meandrande förlopp med varierande strömhastighet. Beroende på strömhastigheten har olika delar av vattendraget en vegetation av flytblads- och undervattensväxter eller akvatiska mossor. Naturliga vattenståndsväxer och skiftande vattendynamik skapar, liksom förekomst av död ved i vattnet, en variation av strandmiljöer och bottenar. Vandringshinder saknas och ån har en botten- och fiskfauna som är karakteristisk för vattendrag i jordbruksbygder. Omgivningen bidrar till att

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

vattendraget beskuggas. Vattenstatusen i ån är god. Kungsfiskare häckar i området.

Skötselåtgärder: Löpande: Träd som växer i omedelbar närhet till såganläggningen avlägsnas så att rötter och vindfällen inte skadar den kulturhistoriska lämningen.
Häckningsmiljöer för kungsfiskare och försärla gynnas vid behov, till exempel genom att flytta bort fallna träd som förhindrar bobygge eller genom att bearbeta brinkar för att få mer lodrät höjd i förhållande till högsta högvatten.
Träd och annan död ved som fallit i ån kan vid behov flyttas, särskilt vid Sågdammen. Det råder dock stor brist på död ved i vattendrag, och eftersom död ved skapar variation i botten och fungerar som skydd för fisk, kräfter och småkryp är det viktigt att, om veden behöver flyttas ska den placeras så att den fortfarande ligger i vattnet.

Figur 3. Skötselområde A, Örsundaån.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Skötselområde B: Skog - 22,0 ha

Beskrivning: Större delen av reservatet utgörs av skog. På åsryggen öster om Örsundaån växer en gles tallskog med ett stort inslag av lövträd som björk, sälg, rönn och hassel. Miljön är lämplig för rökpipsvamp men arten är inte påträffad i reservatet under senare år. På åsens sluttningar mot Örsundaån består skogen av en lövträdsdominerad blandskog som huvudsakligen utgörs av björk, asp och rönn, men även av en del tall, gran och ädellövträd. I södra delen av reservatet finns ett bestånd med Frösöstarr. Södra spetsen av reservatet utgörs av äldre granskog med förekomst av bombmurkla. Längs Örsundaån består delar av strandområdena av fuktiga terrasser och öar som har bildats genom åns meandring, och dessa domineras av al och björk. De delar av stränderna som inte utgörs av terrasser består av mycket branta sluttningar med äldre skog med bland annat björk, asp och al.

Bevarandemål: Arealen åsbarrskog (9060) ska vara ca 17 ha. Skogen präglas av varierad åldersstruktur med stor andel gamla träd. På åsryggen är skogen relativt gles och solbelysta gamla tallar förekommer rikligt. Miljön är lämplig för arter knutna till åsbarrskogar, till exempel mosippa och insekter knutna till tall. Sluttningarna mot ån utgörs av äldre löv- och blandskog med olika lövträd, hassel, gran och tall. Längs ån finns en bård med lövträd som klibbal, gråal och björk, som ger en god beskuggning åt vattendraget. Områden som domineras av äldre gran finns, till exempel i södra delen av reservatet, och miljön i dessa är lämplig för bombmurkla som också har flera förekomster i området. Naturliga processer leder till att det finns rikligt med död ved av olika arter, grovlek och nedbrytningsgrad. Bivråd och törnskata häckar i området. Frösöstarr förekommer på åsen.

Skötselåtgärder: Löpande: Grova tallar och grova aspar frihuggs, särskilt på åskrönet. Om skogen blir ogynnsamt tät för den biologisk mångfald som är knuten till åsskogar eller blandskogar kan ringbarkning, fällning eller röjning göras. Vid behov kan måttlig markstörning göras för att gynna bombmurkla. Frösöstarr blommar inte vid igenväxning, och vid stark beskuggning minskar artförekomsten. Löpande röjning kring bestånd av frösöstarr bör därför göras.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Om mosippa återetableras i reservatet (se nedan) bör markstörningar och punktvisa bränningar göras vid behov.

Restaurering: Mosippa har tidigare funnits i reservatsområdet och den omnämns bland annat i beslutet om att inrätta ett naturminne 1957. Mosippa är en typisk art för åsbarrskogar och genom att återställa miljön och så in frön på lämpliga platser skulle arten kunna återetableras i reservatet. Frö av mosippa hämtas i så fall från närbelägna förekomster. Rökning och punktvis bränning på för arten lämpliga platser ska göras innan frön sås ut.

Övrigt: Ta bort taggtråden i södra delen av reservatet.

Figur 4. Skötselområde B, skog på åsryggen.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Figur 5. Skötselområde B, lövdominerad skog med hassel.

Skötselområde C: Betesmark - 3,5 ha

Beskrivning: Skötselområdet består av tre delar, två i sydvästra och en i norra delen av reservatet. Betesmarken i sydvästra delen utgörs av två före detta åkrar samt av sluttande betesmark mot ån. I den senare växer en del gammal asp, sälg och björk. Området i norra delen av reservatet har inte betas under senare år och är under igenväxning. Denna del är delvis skogsbevuxen med tall, gran, björk och rönn. Både i de södra och norra delområdena finns en albård mot ån.

Bevarandemål: Den betade arealen ska vara minst 2,5 ha. Betade områden har en hävdgynnad vegetation. Äldre träd förekommer. Närmast ån finns en bård med lövträd.

Skötselåtgärder: Löpande: Bete.

Restaurering: I delområden som betas eller ska betas kan trädtheten reduceras för att möjliggöra och gynna bete. Grova tallar friställs.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

Figur 6. Skötselområde C, betesmark i södra delen av reservatet.

Skötselområde D: Festplats och parkeringsplats - 0,6 ha

Beskrivning: I södra delen av reservatet finns en före detta äng som under 1900-talet användes som festplats och för diverse föreningsaktiviteter. Bland annat hölls JUF:s (Jordbrukare - ungdomens förbund) sommaring på festplatsen mellan 1923 och 1955. Området besöktes då av ca 2000 besökare per år. Vid festplatsen finns två byggnader som har använts i det lokala föreningslivet. Där finns även en gammal ladugård. I områdets utkant växer ett bestånd av frösöstarr. I ängen växer till exempel brudbröd, älgört, bockrot, johannesört, hundäxing, midsommarblomster, skogsklöver, maskros, hundkåx och röllika. Under senare år har Länsstyrelsen klippt av vegetationen årligen. Parkeringsplatsen beskrivs nedan under Anordningar för friluftslivet.

Bevarandemål: Festplatsen utgörs av en öppen yta. Frösöstarr förekommer och trivs i området och vegetationen är ängsartad.

Skötselåtgärder: Löpande: Klippning av de delar av festplatsen som används som stigar och kring grillplatsen. Övriga delar slås en gång om året.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier nr 0381-02-009

Höet forslas bort för att gynna konkurrenssvag vegetation. Røjning av sly vid behov.

Frösöstarr blommar inte vid igenväxning och vid stark beskuggning minskar beståndet. Røjning och slåtter kring förekomsterna av frösöstarr på festplatsen bör därför göras vid behov.

Figur 7. Skötselområde E, festplats.

Friluftsliv

Se bilaga 4.2 för friluftsanordningarnas läge.

Beskrivning: En stor parkeringsplats finns i områdets östra del. Vid denna finns även en rastplats, soptunna och en informationsskylt. Informations-skyltar finns även i östra delen norr om parkeringen samt vid vägen i reservatets norra del. Eldplatser och toaletter finns dels vid festplatsen och dels på västra sidan om ån vid Åsboda. Toaletterna är dock i behov av ombyggnad eller nybyggnad. Markerade stigslingor finns över i stort sett hela reservatet, både uppe på åsen och nere i bäckravinen. I branta partier finns trappor som underlättar vandring. I blötare partier är spänger utlagda längs stigen, och på två ställen finns broar över Örsundaån. Bänkar och bord är uppställda på flera ställen längs stigen.

Bevarandemål: Lättillgänglig information om naturreservatet finns i området och denna bidrar till att förhöja upplevelsen av besöket. Reservatet stimulerar till naturupplevelser och ett aktivt friluftsliv. Områdets friluftsanläggningar är i gott skick och underlättar för besökare att uppleva området. Promenadvänliga stigar, rastplatser, möjlighet till utsikt över ån och blomrikedom under vår och försommar förhöjer upplevelsen för besökare av reservatet. Reservatets gräns är tydligt markerad enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

Skötselåtgärder: Nyskapande:

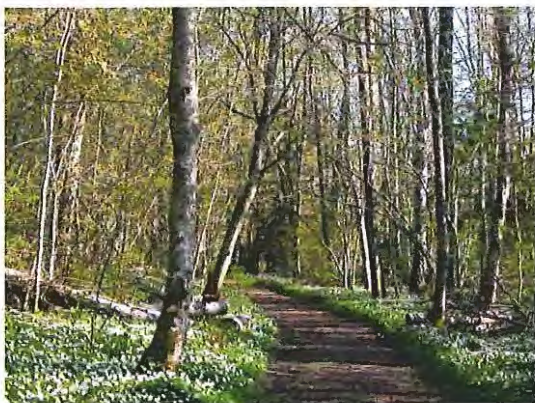
- De gamla informationsskyltarna ersätts med nya. På skyltarna ska det framgå att reservatet bildats på initiativ av markägarna.
- Information om områdets kulturhistoriska värden, exempelvis om tidigare markanvändning och JUF:s sommarfester.
- Information om de geologiska värdena, till exempel hur ravinen bildats och de jordartsgeologiska företeelserna. SGU kan bistå med information om detta.
- Dragning och markering av stigar ses över. Vid behov ändras stigdragningen så att den överallt går inom reservatet och framförallt undviker närhet till åker.
- Ombyggnation av befintliga dass eller nybyggnad av två nya toaletter.

Löpande:

- Plogning av parkeringsplats vintertid
- Klippning av gräs på parkeringsplatsen
- Städning av parkering, rastplatser, toaletter och eldplatser samt påfyllning av ved
- Tömning av soptunna vid parkeringsplatsen
- Tillsyn och underhåll av stigar, spänger, trappor, rastplatser, bänkar och broar
- Förstärkning av målning på träd och underhåll av hörnstolpar
- Informationsskyltar byts ut vid behov
- Begränsad röjning/trädfällning från utsiktspunkter mot ån vid bänkar och rastplatser

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Figur 8. I reservatet finns gott om anordningar för frilufslivet.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan HÅRSBÄCKSDALEN

2016-06-08

BILAGA 4
25(26)

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

Upplysningar

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och framkomligheten längs stigar.

Byggnader och andra anläggningar

Byggnaderna vid festplatsen får underhållas.

Ridning

Det är förbjudet att rida eller på annat sätt framföra häst i reservatet.

Stängsel och staket

Stängsel får sättas upp i de skötselområden som ska betas. Stängslen ska förses med genomgångar där så behövs.

Gödsling etc.

Tillförsel av gödsel eller bekämpningsmedel får inte ske inom naturreservatet.

Jakt och fiske

Jakt och fiske får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning. Jakttorn får inte uppföras. Uppsättning av saltstenar eller utfodring av vilt får inte göras.

Fornlämningar och kulturlämningar

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Åtgärder som rör fornlämningar eller kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsen.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport Uppföljning av skyddade områden i Sverige och Länsstyrelsens översiktliga plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.

2016-06-08

Dnr 511-2391-12
Dossier 0381-02-009

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Hårsbäcksdalen som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att Länsstyrelsen måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Den slutliga prioriteringen och tidsplaneringen på länsnivå genomförs av Länsstyrelsen.

Skötselåtgärd	Prio	Kommentar	Skötselomr	Finansiering
Avverkning/röjning vid såganläggning	1	Vid behov	A	Skötselanslag
Gynna häckningsmiljöer för kungsfiskare och forsärla	1	Vid behov	A	Skötselanslag
Frihuggning av grov tall och asp	1	Särskilt på åschrönet	B	Skötselanslag
Ringbarkning, fällning eller röjning av gran.	2	Vid behov	B	Skötselanslag
Återetablering av mosippa	2		B	Skötselanslag
Åtgärder för att gynna bombmurkla, frösöstarr eller mosippa	1		B, D	Skötselanslag
Ta bort taggtråd	1	I södra delen av reservatet	B	Skötselanslag
Bete	1		C	
Klippning, slåtter	1	Löpande	D	Skötselanslag
Markering av gräns	1	Inom ett år	Friluftsliv	Skötselanslag
Nya informationstavlor	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Ombyggnad eller nybyggnad av toaletter	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Påfyllning av vedförråd	1	Löpande	Friluftsliv	Skötselanslag
Röjning av stigar och utsiktsplatser	1	Löpande	Friluftsliv	Skötselanslag
Översyn och eventuell justering av stigdragning	1	När reservatet vunnit laga kraft	Friluftsliv	Skötselanslag
Underhåll av anordningar och anläggningar	1	Löpande	Friluftsliv	Skötselanslag
Städning	1	Löpande	Friluftsliv	Skötselanslag
Plogning och gräsklippning av parkeringsplats	1	Löpande	Friluftsliv	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Enligt uppföljningsplan	Alla	Skötselanslag

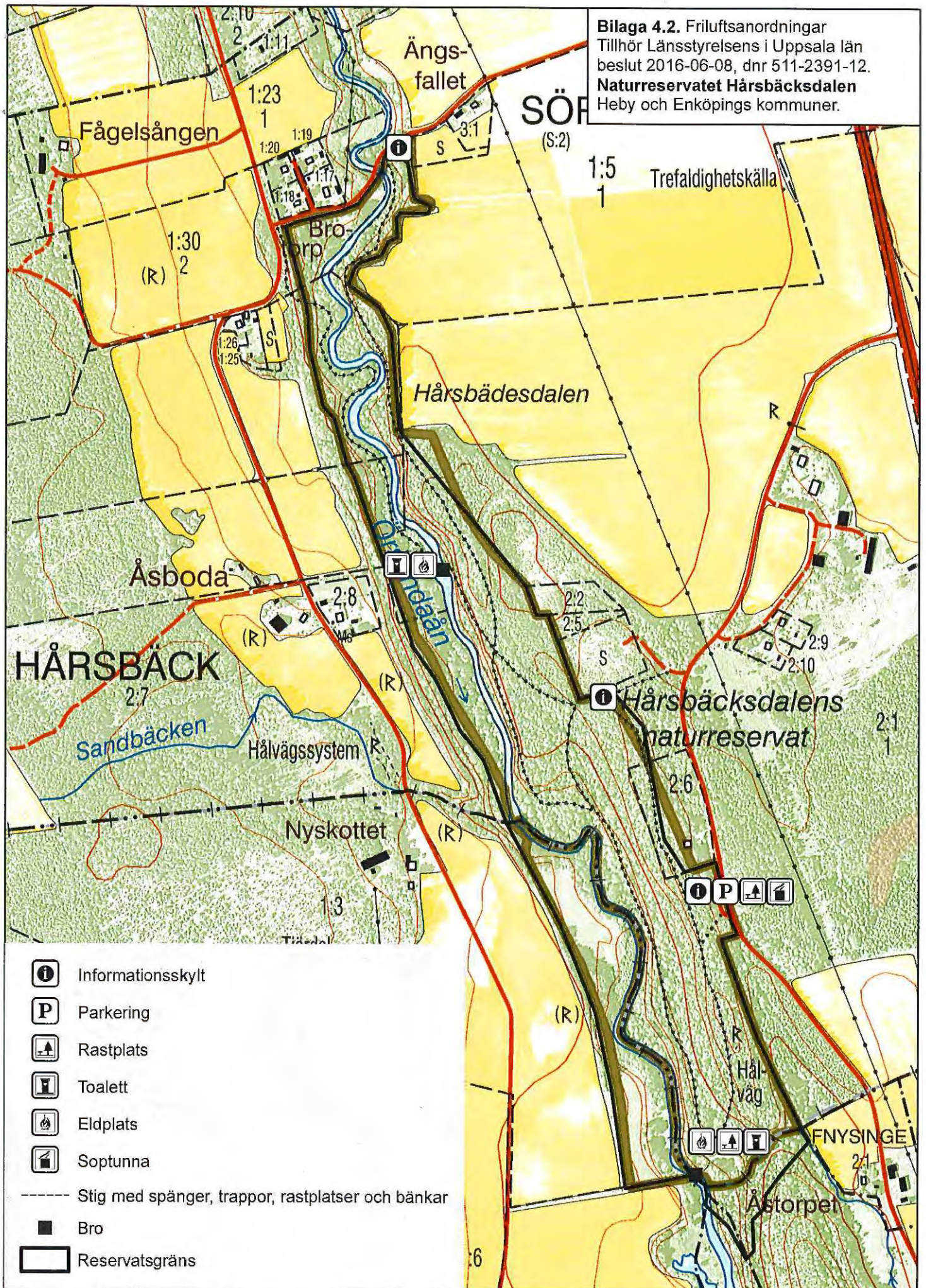
Bilagor:

- 4.1 Skötselområdeskarta
- 4.2 Karta över friluftsanordningar
- 4.3 Karta över naturtyper enligt Natura 2000

Bilaga 4.1. Skötselområdeskarta.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
beslut 2016-06-08, dnr 511-2391-12.
Naturreservatet Härsbäcksdalen
Heby och Enköpings kommuner.

Bilaga 4.2. Friluftsanordningar
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
beslut 2016-06-08, dnr 511-2391-12.
Naturreservatet Hårsbäcksdalen
Heby och Enköpings kommuner.

Informationsskylt

Parkering

Rastplats

Toalett

Eldplats

Soptunna

----- Stig med spänger, trappor, rastplatser och bänkar

■ Bro

▭ Reservatsgräns

Bilaga 4.3. Naturtyper enligt Natura 2000
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län
beslut 2016-06-08, dnr 511-2391-12.
Naturreseptatet Hårsbäcksdalen
Heby och Enköpings kommuner.

